

The city Stanisław Lem knew and loved disappeared during the war. He left his hometown with the Poles and surviving Jews, who were forcibly displaced by the Soviet authorities, and never returned to Lviv.

Lem was reluctant to talk and write about his wartime experiences and Jewish roots. However, his literary work contains countless encrypted and hidden allusions to his traumatic wartime experiences in Lwów. But this does not mean that we, current Lvivians, cannot return Stanisław Lem to contemporary Lviv. The question is how, by returning Lem, we too can draw on experiences and stories that have radically changed the city and its inhabitants. Lem's decision not to return in person to the city of his birth and youth stands as a reminder of the power of memory, and the right of each individual to retain and honor that memory as a place in its own right.

In today's Lviv, there is still neither a street named after him nor a memorial plaque on the house where he was born and raised. However, in 2021 with the 100th anniversary of the birth of Stanisław Lem, a prolific and internationally successful science fiction writer and distinctive humanitarian of the twentieth century, there is a chance and a possibility to change this situation. Beyond the plaque and street name, bringing Lem back is possible through conversations on the topics he dealt with and reflections on the experiences he had in the city under occupation. In our program, we would like to reconnect the dots between the city, trauma, and Lem's story.

In our program we will discuss the topics that highlight Lem's personality and writing identity — the city, trauma, science fiction, translations and screenings of his work, philosophical issues his writing tackles and the existential dimensions it reveals.

The program will include a seminar, lectures, book presentation, film screening, digital storymaps, and a city walk.

That is why Lwów is irreplaceable to me.
Before the war, I had never even been to Warsaw,
I had never seen Cracow. I can say that
Lwów is part of me, and I am part of Lwów.
I am rooted in Lwów like a tree.

Stanisław Lem

Місто і травма: розвови у рік Лема

2.09–25.10.
2021

Тому Lwów для мене незамінний.
До війни я ніколи не бував у Варшаві,
ніколи не бачив Кракова. Можу сказати, що
Lwów — це частина мене, а я — частина Lwówa.
Я вкорінений у Lwów, наче дерево.

Станіслав Лем

Місто, яке Станіслав Лем знов і любив, щезло під час війни. Він покинув його разом з поляками й уцілілими євреями, яких примусово перемістила радянська влада. До Львова Лем так і не повернувся.

Про свій досвід війни та єврейське коріння Лем говорив і писав неохоче. Однак його літературні твори містять незліченну кількість зашифрованих і прихованих натяків на травматичні переживання воєнного часу в місті. Втім, це не означає, що ми, нинішні львів'яни, не можемо повернути Станіслава Лема до сучасного Львова. Питання в тому, як нам, повернувши Лема, також спертися на досвід та історії, які докорінно змінили місто та його жителів. Рішення Лема не повернатися особисто до міста, де він народився і прожив молоді роки, нагадує про силу пам'яті та право кожної людини зберігати й шанувати її.

Сьогодні у Львові немає ні вулиці, названої на його честь, ні меморіальної дошки на будинку, в якому він народився і виріс. Однак у 2021 році до 100-річчя від дня народження Станіслава Лема, плідного й успішного на міжнародному рівні письменника-фантаста і визначного гуманіста ХХ століття, є шанс і можливість цю ситуацію змінити. Okрім меморіальної дошки та назви вулиці, повернути Лема можна через розмови на теми, якими він займався, та роздуми про досвід, який він пережив у місті під окупациєю. У рамках нашої програми ми хотіли б відновити пунктирні лінії між містом, травмою та історією Лема.

В нашій програмі ми обговоримо теми, які увиразнюють Лема як особистість і як письменника — місто, травма, наукова фантастика, її переклади, екранизації, філософські питання, до яких вона звертається, та екзистенційні виміри, які відкриває.

Програма міститиме семінар, лекції, презентацію книги, показ фільмів, цифрові розповіді та прогулянку містом.

September 2 18:30 – 20:30

lecture "Stanisław Lem — A Philosopher of the XXI century"
Andriy Dakhnii, Ivan Franko National University of Lviv
Moderator: Anastasiya Kholyavka
location: Center for Urban History, conference hall

September 14 14:00 – 18:15

seminar "Stanisław Lem: Trauma and Art"
location: Center for Urban History, conference hall

September 14 18:30 – 20:30

lecture "Stanisław Lem on Film. Eternal Misunderstanding of Man and the Unknown"
Yaroslav Pidhora-Gviazdovskyi, film critic
Moderator: Anastasiya Kholyavka
location: Center for Urban History, conference hall

September 16 13:00 – 14:15

Presentation of Ukrainian translation of Stanisław Lem's biography (Choven Publishing House) within Book Forum
Andrii Pavlyshyn, translator
Mykhaylo Lemak, LEM Station
Volodymyr Arenev, writer
Moderator: Bohdan Shumylovych
location: Les Kurbas Academic Theater

October 1 18:30 – 20:30

Film Screening & Conversation "A City of Returns? Private Journeys and Public Implications"
A premier of documentary "The Return"
Philippe Sands and Sofia Dyak in conversation with Daria Badior
location: Lviv City Hall

October 8 18:30 – 20:30

lecture "The City of Lem"
Agnieszka Gajewska, Poznan University
Moderator: Sofia Dyak
location: Lviv City Hall

October 9 13:00

city walk
"Lem City: Spaces of Trauma and (Un)memory"
Inna Zolotar

October 12 18:30 – 20:30

lecture "Hiding Places. The Architecture of Survival"
Natalia Romik, Gerda Henkel Stiftung
Moderator: Taras Nazaruk
location: Center for Urban History, conference hall

November 9 18:30 – 20:30

lecture "Gender and Material Culture during the Holocaust. Jews in Hiding in Eastern Galicia"
Natalia Aleksiun, Touro College, New York;
Polish Institute of Advanced Studies, Warsaw
Moderator: Vladyslava Moskalets
location: Center for Urban History, conference hall

November 25 18:30 – 20:30

conversation
"Walking the Streets of Trauma and Memory: Presentation of Lviv Interactive Digital Story Maps"
Inna Zolotar and Andrii Usach in conversation with Taras Nazaruk
location: Center for Urban History, conference hall

Curators: Sofia Dyak, Anastasiya Kholyavka, Bohdan Shumylovych
Coordination: Myroslava Liakhovich, Viktoriya Panas
Communication: Maryana Mazurak
Logistics and Technical Support: Iryna Paslas, Oleksandr Dmytriev

This program is organized in Lviv by the Center for Urban History and Cafe Philosophique Lviv as a part of the 100th Anniversary of Stanislaw Lem program in cooperation with Lviv City Council and Choven Publishing House.

2 вересня 18:30 – 20:30

лекція "Станіслав Лем — філософ ХХІ століття"
Андрій Дахній, Львівський національний університет імені І. Франка
Модераторка: Анастасія Холявка
локалізація: Центр міської історії, конференц-зал

14 вересня 14:00 – 18:15

семінар "Станіслав Лем: травма і мистецтво" *
локалізація: Центр міської історії, конференц-зал

14 вересня 18:30 – 20:30

лекція "Станіслав Лем і кіно. Вічне непорозуміння людини і невідомого"
Ярослав Підгора-Гвядзovskyi, кінокритик
Модераторка: Анастасія Холявка
локалізація: Центр міської історії, конференц-зал

16 вересня 13:00 – 14:15

Презентація українського перекладу біографії Станіслава Лема (Видавництво Човен)
в межах Форуму видавців

Андрій Павлишин, перекладач
Михайло Лемак, LEM Station
Володимир Аренєв, письменник
Модератор: Богдан Шумилович
локалізація: Академічний театр ім. Леся Курбаса

1 жовтня 18:30 – 20:30

Показ фільму та розмова "Місто повернень?
Приватні подорожі та публічна причетність"
Показ фільму "Повернення"; Філіп Сенду та Софія Дяк розмовляють з Дарією Бадьор
локалізація: Львівська Ратуша

8 жовтня 18:30 – 20:30

лекція "Місто Лема"
Агнешка Гаєвська, Познанський університет
Модераторка: Софія Дяк
локалізація: Львівська Ратуша

9 жовтня 13:00

міська прогулянка
"Місто Лема: простори травм та (не)пам'яті"
Інна Золотар

12 жовтня 18:30 – 20:30

лекція "Місця для переховування. Архітектура виживання"
Наталія Ромік, Gerda Henkel Stiftung
Модератор: Тарас Назарук
локалізація: Центр міської історії, конференц-зал

9 листопада 18:30 – 20:30

лекція "Гендер і матеріальна культура часів Голокосту: євреї у сімейних бункерах у Східній Галичині"
Наталія Алексюн, Коледж Туро, Нью-Йорк;
Польський інститут передових досліджень, Варшава
Модераторка: Владислава Москалець
локалізація: Центр міської історії, конференц-зал

25 листопада 18:30 – 20:30

розмова
"Крокуючи вулицями травм і пам'яті": презентація цифрових розповідей (проект "Львів інтерактивний")
Інна Золотар та Андрій Усач
розмовляють з Тарасом Назаруком
локалізація: Центр міської історії, конференц-зал

Куратори: Софія Дяк, Анастасія Холявка, Богдан Шумилович
Координаторка: Мирослава Ляхович, Вікторія Панас
Комуникаційний супровід: Мар'яна Мазурак
Логістика та технічна підтримка: Ірина Паслась, Олександр Дмитрієв

Ця програма організована Центром міської історії та Café philosophique Lviv у Львові в рамках відзначення 100-річчя Станіслава Лема та у співпраці з Львівською міською радою та видавництвом Човен.